

**Tractatvs De Præventionē Iudiciali [!], Sev De
Contentione Ivrisdictionvm**

Tonduti, Pierre François de

Lvgdvni, M.DC.LXXIII.

Capvt XXXII. Agitur de præparatoriis iudicij, vtrum ex illis oriatur
preuentio, nempè de appellatione extra iudiciali. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98370](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98370)

- num. 18. Gratian. in addit. ad decis. 13. n. 2. & discept. forens. cap. 523. num. 21. Siquidem hoc generaliter obinet, ut contractus nominatus, si pacta non seruentur, resolui possit, non per viam Actionis, sed per viam Exceptionis; Giurba decis. 100. num. 23. plures allegans, idem tenent Add. ad Ludou. 130. num. 5. Bellon. iun. conf. 13. num. 41. Quod etiam firmavit Rota Romana decis. 192. num. 15. parte 5. recentior. quamvis Addentes ad Burat. decis. 640. num. 27. allegent contrariam decisionem factam coram R. D. Andrea, cuius tamen fit mentio in dicta decis. 192.
- 61 † Quamvis etiam Farinac. in tit. de falsis. & simulat. quest. 150. num. 231. videatur residere in opinione Angeli, quem citat, in leg. à dno Pio. 15. §. sed si emptor. num. 2. ff. de re iudic. nempe, quod res possit iterum vendi, si emptor pretium non soluat, quando agitur de venditione necessaria & iudiciali, secus si de voluntaria. † Sed cum habeamus claram Rotæ decisionem, dict. decis. 192. parte 5. recent. non videtur ab illius opinione recedendum, quamvis in puncto iuris contrarium defendi possit.
- 62 Potest autem maxime venditor à contractu recedere, & illius rescissionem intentare, quando deficit causa finalis contractus, dummodo sit talis, ut sine ea quis non fuisset contracturus, Rota dec. 676. num. 6. & 7. parte 2. recent. Giurba. decis. 115. num. 10.
- 64 † Quod tamen debet intelligi, ut procedat quando cum contractu emptionis admixtum fuit aliquid quod habeat naturam contractus innominati, nam alioqui non licebit agere ad rescissionem emptionis, sed agendum erit ad interesse, vel dumtaxat rescindetur contractus per viam exceptionis, ut optime explicat Bellon. iun. consilio 13. num. 41. 42. & sequentibus.
- 65 Deueniendo igitur ad materiam præuentionis inferitur ex supradictis, quod in casibus in quibus locus est rescissioni contractus venditionis, siue ob non adimplementum per viam exceptionis, siue ob defectum causæ finalis per viam actionis, iudicium istud nihil commune habet cum discussione generali, nec cum executionibus quæ fiunt super aliis bonis emptoris ad instantiam creditorum, & ideo cessat hoc casu quæstio præuentionis, & quælibet causa currit Marte suo. Possunt tamen, si velint creditores, assistere liti super rescissione intentata, ne in ipsorum præiudicium fiat aliqua collusio inter emptorem & venditorem. Ita deciditur in Cod. Fabrian. lib. 4. titul. 11. de hered. actio. definit. 3.

CAPVT XXXII.

ARGVMENTVM.

Agitur de præparatoriis iudiciij, vtrum ex illis oriatur præuentionis, nempe de appellatione extraiudiciali. An & quando vim obtineat citationis. Et in quibus casibus per eam inducatur præuentionis causæ. Quomodo differat ab appellatione iudiciali. Quis sit eius effectus. Quæ forma præsertim in beneficialibus. De sequestratione, & vtrum ex ea inducatur præuentionis. De executione facta ob fugæ suspensionem, & præuentione ex ea produ-

cenda ex iuris communis, aut municipalis Auenionen. dispositione. De præuentione ex interrogatoriis litis præparatoriis. De denunciatione, vel intimatione extraiudiciali. De oblatione extraformam iudicij facta. De protestationibus extraiudicialibus. Et de actione ad exhibendum. Ostenditur an & quando ex illis producatur effectus præuentionis iudicialis. Et de præuentione in criminalibus, & remissione concedenda ad locum delicti, vel deneganda. Et quid in hoc obseruetur in Statu Auenionensi, & quid in locis Biturritarum, & Castrinoui ad Archiepiscopatum Auenionensem pertinentibus. Ex quibus lis censetur extincta in beneficialibus.

SVMMARIVM.

- 1 Appellatio extraiudicialis habet vim citationis.
 - 2 In appellatione extraiudiciali, assignatur appellato à iure terminus vnius mensis ad comparandum, & eo elapso, viginti dierum, quibus elapsis proceditur in eius contumaciam.
 - 3 Quod procedit in beneficialibus, non in aliis, ut infra, num. 13.
 - 4 Duplex est appellatio, vna iudicialis, alia extraiudicialis.
 - 5 Appellatio extraiudicialis fieri debet ad iudicem ordinarium coram quo causa tractari debet.
 - 6 Multa differentia referuntur inter appellationem iudicalem, & extraiudicalem.
 - 7 Exempla appellationum extraiudicialium.
 - 8 Quæ sit differentia inter appellationem extraiudicalem interpositam à parte, vel à iudice procedente extraiudicialiter.
 - 9 Appellatio extraiudicialis regulariter non habet vim citationis.
 - 10 Si Communitas fecerit statutum ambitiosum, in odium particularis personæ, datur appellatio extraiudicialis ab illo statuto.
 - 11 Appellatus regulariter non cogitur comparere, nisi fuerit legitime citatus.
 - 12 Citatio non valet nisi precedat iudicis decretum, & num. 12.
 - 13 Nuncius non potest citare sine speciali iudicis commissione.
 - 14 In beneficialibus appellatio extraiudicialis habet vim citationis, & arctat ad comparandum.
 - 15 A collatione facta per Episcopum extraiudicialiter procedentem, licet appellare extraiudicialiter.
 - 16 Quæ forma seruanda sit in appellatione extraiudiciali ab electione, postulatione, vel provisione beneficiorum.
 - 17 Forma cap. vt circa. De electione, in 6. obseruanda est in quibuscumque beneficiis etiam simplicibus, dum extraiudicialiter appellatur.
 - 18 Appellatio extraiudicialis, post commissionem efficitur iudicialis.
 - 19 Appellatio extraiudicialis, quid operetur ad effectum attentatorum.
- Et quæ sint necessaria ad hoc ut ex illa appellatione quis dicatur attentare.

- 19 Sola appellatio extraiudicialis, non inducit praeuentionem.
- 20 Citatio vera & propria praeuentionem inducit, non autem impropria.
- 22 Duplex est sequestratio, una voluntaria & extraiudicialis, alia iudicialis & necessaria.
- 23 Ante litem motam, partes conuenire possunt de sequestro.
- 24 Sequestratio, quae fit in vim rei indicatae, est vera executio, & praeuentionem inducit.
- 25 Sequestratio quae fit pro securitate iudicij, non est vera executio, sed solum preparatoria futura executionis.
- 26 Praeuentio non inducitur per simplicem executionem factam ob suspicionem fugae, vel timorem dilapidationis ante litem motam. Vide tamen inferius, num. 42.
- 27 Interrogatoria litis preparatoria in quibus casibus dari possint.
- 28 Interrogatoria preparatoria data ante libelli oblationem non inducunt praeuentionem.
- 29 Cautela ad inducendam praeuentionem est, ut interrogatoria dentur cum libello, vel post oblatum libellum, quia inducitur praeuentio per libelli traditionem.
- 30 Si sequestratio facta contra suspectum vel extraneum impugnetur tanquam nulla, lis tractanda est coram iudice & scribente Notario executionis.
- 31 Vtrum per dationem fideiussores iudicio sisti, censetur approbata iurisdictione iudicis alioquin incompetentis.
- 32 Per fideiussorem necessariam, non approbatur iurisdictione.
- 33 Satisfactio dicitur quodammodo necessaria, licet habeat initium voluntarium.
- 34 Statutum Auenionis de debitore suspecto, lib. 2. rubr. 10. quae de causa fuerit introductum.
- 35 Simile statutum seu consuetudo permittens sequestrationem contra extraneos viget in plurimis Ciuitatibus & Provinciis.
- 36 Per dationem fideiussores de iudicio sistendo, verius est prorogari iurisdictionem iudicis exequentis, in vim dicti statuti.
- 37 Fideiussor obligatus in solidum, tenetur tanquam principalis.
- 38 Fideiussor obligatus cum iuramento, tenetur quamuis principalis non esset obligatus.
- 39 Carceratus in vim dicti statuti, non solet relaxari nisi confesseretur in iurisdictionem.
- 40 Cautio iudicio sisti, comprehendit in casu dicti statuti iudicium solus ex mente Caltrensi & aliorum.
- 41 Fideiussio non est necessaria, quae non datur ex necessitate legis.
- 42 Ex stilo Curiarum Auenionensium, captura vel executio contra suspectum de fuga dat praeuentionem.
- 43 Per oblationem extraiudicialem factam ante litem motam, non inducitur praeuentio, nisi interueniat citatio, vel traditio libelli, auctoritate iudicis.
- 44 Oblatio vel denunciatio extraiudicialis, non interruptit praescriptionem legalem, vel conuentionalem.
- 45 Protestatio & intimatio extraiudicialis, non interruptit praescriptionem.
Quod supersus explicatur per plures casus.
- 46 Protestatio litterarum cambij, & alia similes, non dant praeuentionem.
- 47 Protestationes etiam factae coram iudice, non dicuntur Sanlegerius de Praeuent. Iudic. Pars I.

- 48 Intimatio facta auctoritate iudicis, non continet citationem.
- 49 Ex processuris extraiudicialibus non oritur praeventio.
- 50 Per actionem ad exhibendum non fit praeventio.
- 51 Condemnatus ad exhibendum non censetur condemnatus ad aliud praestandum.
- 52 Sententia lata in actione ad exhibendum non parit exceptionem rei indicatae in negotio principali.
- 53 Quomodo proponi debeat actio ad exhibendum ad hoc ut per eam oriatur praeventio.
- 54 Actio simplex ad exhibendum modici est praedictij ideo summarie tractari debet.
- 55 Quae remedia competant contra non exhibentem.
- 56 De praeventione iudicis loci delicti, aduersus indicem originis aut domicilij.
- 57 Apud nos remissio ex causa conceditur & obtinetur in delictis grauioribus.
- 58 Remissio non solet concedi in locis Bituritarum & Castrinoni, subditi Illustr. & Reuerendiss. Auenionensi Archiepiscopo.
- 59 Remissio fuit obenta ad locum delicti in fauorem feudalis Domini ex sententia Rotae Auenionensis in iudicio contradictorio lata.

VARIA Iudicij preparatoria hoc in capite consideranda sunt, ut plenius tota iudicialium praeventionum materia abfoluatur. Primum est appellatio extraiudicialis, quae non male litis futurae preparatio dici potest. Secundum est, sequestratio ante litem contestatam vel propter fugae suspicionem, aut dilapidationis timorem obenta. Tertium, interrogationes litis preparatoria, quae ut plurimum ante litem contestatam fieri solent.

Quaritur itaque primo, vtrum per appellatorem extraiudicialem inducatur praeventio causae appellationis. Dubium faciunt ea quae supra diximus cap. 9. per solam citationem causari praeventionem iurisdictionis, & atqui appellatio extraiudicialis obtinet vim citationis est enim quaedam pronuncatio, causa nondum coepta, ad illam inchoandam: text. in c. cum sit Romana 5. de appell. ibi, quoniam sacri Canonibus etiam extra iudicium passim appellare permittunt, nec solent huiusmodi dici appellationes, sed pronunciationes ad causam, & ibi explicat Gloss. in verb. solenti.

Et adeo vim habet citationis, huiusmodi extraiudicialis appellatio, ut assignetur appellato a lege terminus vnus mensis ad iter arripiendum ad iudicem ad quem, & lapso mense detur alius terminus a iure, viginti dierum, intra quos si non compareat, proceditur in contumaciam, perinde ac si legitima & iudicialis citatio interuenisset, ut docet Marant. in speculo, tit. de appellat. num. 279. dicens hunc esse mirabilem effectum, in quo quis potest facile aduersarium nihil tale cogitantem decipere, appellando ab eius molestia ad Sedem Apostolicam, & deinde producendo omnia acta facientia ad victoriam causae: nam pars appellata non aduertit in comparando, & sic poterit fabricari processus & obtineri sententia sine contradictione, & ita dicit se vidisse milites practitari. Haec praxis probatur per text. in capite 1. de electione in 6. & ibi, Gloss. in verb. absentia, ubi dicitur quod si quis electionem, seu postulationem factam impugnat, in formam obiciens aliquid, vel personam; & propter hoc ad Papam appellari contigerit, tam is qui opponit quam is qui defendit, & generaliter omnes quorum interest, & quos causa concernit, per se, vel per procuratores ad causam

instru

instructos, ad Sedem Apostolicam à die obiectionis, iter arripiant intra mensem.

Sed si pars alia non venerit, per viginti dies post aduentum alterius expectata, in electionis negotio, non obstante cuiusquam absentia, sicut de iure fuerit, procedatur.

Vnde non sine ratione dubitari posse videtur, vtrum talis appellatio ab electione, postulatione, vel prouisione beneficii interposita, præuentionis producat effectum, cum vim citationis obtineat.

Pro cuius dubij & præsentis quæst. resolutione, supponendum est, duo esse appellationum genera, videlicet iudicalem, quæ interponitur à iudice iudicialiter, & in formâ iudicij procedente, & extra iudicalem, quæ extra iudicium interponi potest, *cap. bon. mem. § 1. c. cum sit Romana §. de appellationib. apud Gregorium, & cap. conuentioni 3. eod. tit. lib. 6. & cum tales appellationes extra iudiciales habere videantur (vt mox dictum fuit) vim conuentionis, seu vocationis in ius (in casib. inferius declarandis) ¶ propterea hæc prouocatio, seu appellatio fit ad iudicem ordinarium coram quo citandus, vel vocandus esset pro lite aduersarius, dum via ordinaria litigandum est, ita vt, qui non potest citari coram aliquo iudice, non possit etiam ad eum prouocari, vt notauit Petr. Gregor. in partitionib. iur. Canon. lib. 5. tit. 1 §. de appellationib. cap. 1. num. 3. & in gloss. liter. F. & liter. G.*

Inter vtramque appellationem plurimæ assignantur à Doctoribus differentiæ cum suis ampliationibus & limitationibus videlicet, quod in iudiciali, non appellatur à futuro grauamine. Item non requiritur regulariter expressio causæ. Debet appellari respectu certi grauaminis. Sufficit appellatio sine scriptura. Omnia post appellationem gesta tanquam attentata reuocantur, & iurisdicção suspenditur in totâ causâ.

Sed in appellatione extra iudiciali, appellatur etiam à quocunque futuro grauamine. Causa appellationis exprimenda est. Admittitur appellatio etiam incerta & generalis, tam respectu personarum, quam respectu grauaminis. Appellari debet in scriptis. Non suspenditur tota causâ, sed ea tantum quæ concernunt articulum ratione cuius fuit appellatum, nec gesta post appellationem reuocantur tanquam attentata, iuxta ea quæ declarantur per DD. citandos infra num. 18. quas omnes differentias fusius explicat Philipp. Franc. in d. cap. bon. mem. § 1. de Appell. & Sigismund. Scac. in tract. de appell. c. 2. q. 2. num. 32. & multi. seqq.

Cuius appellationis extra iudicialis plurima referuntur exempla apud Ruginell. in eod. tract. cap. 3. §. 2. à n. 18. vsque ad 42.

Secundo supponendum est, appellationem extra iudicalem duob. modis interponi posse. Quandoque enim appellatur à iudice extra iudicialiter procedente, quandoque vero non appellatur à iudice, sed ab ipsa parte extra iudicium. Primo casu debet appellari in præsentia ipsius iudicis, vel Prælati grauamen inferentis, si illius copia haberi possit. Secundo vero casu, nempe quando appellatur ab ipsa parte, debet appellari in eius præsentia, si illius copia haberi possit, quando aduersarius est certus, alias nullius præsentia requiritur. Cautius tamen est hoc casu appellare coram personis authenticis, vt bene supradicta explicat Franc. in d. cap. cum sit Romana §. num. 4. de appellat. & in d. c. bon. mem. § 1. n. 24. eod. titul.

Tertio supponendum est, quod regulariter appellatio extra iudicialis non habet vim citationis, quia

non inducit necessitatem comparendi, absque noua citatione. ¶ Exemplum poni potest in casu quo communitas fecit statutum vel decretum in odium cuiusdam personæ priuata, à quo statuto seu decreto licita est appellatio, quæ extra iudicialis nuncupatur, vt dicit Bart. in l. ambrosio n. 31. ff. de decret. ab ordine faciend. ¶ tunc non tenetur Communitas, si appellatum fuerit, comparere coram iudice ad quæ, nisi de nouo citetur, vnde ex tali appellatione, nasci non potest aliquis præuentionis effectus, cum non habeat vim citationis, neq; arctet ad comparandum, vt dicit Franc. in d. c. bon. mem. § 1. num. 18. Et ratio est ¶ quia nemo citari debet verbaliter vel personaliter, nisi præcedente iudicis decreto de citando, l. fin. C. de exhibend. reis: adeo vt ¶ nec ipse nuntius generalis deputatus ad citationes faciendas, possit citare sine speciali iudicis mandato, vt dicit Abb. in d. cap. cum sit Romana §. num. 23. de appellat. Et magis in specie quod non inducatur præuentionis per citationem, si non facta fuerit de mandato iudicis, ostendit Barbosa in l. si quis postea 7. num. 63. ff. de iudic. Decian. in tract. crimin. lib. 4. c. 21. n. 19.

Supradicta regula limitanda est, vt locum non habeat in beneficialibus, in quibus appellatio extra iudicialis vim citationis obtinet, & arctat ad comparandum intra viginti dies post elapsum mensem assignatum ad iter arripiendum, adeo vt non sit opus noua citatione, vt dicit Marant. in dict. tit. de appellationib. num. 279. Grauat. ad Vestr. lib. 3. cap. 7. num. 4. & ante eos Franch. in d. cap. bona memorias § 1. n. 18. de appellationib.

Exemplum proponi potest, si quis appeller à collatione beneficii per Episcopum procedentem extra iudicialiter, & sine iudicij contentione factâ. Gózal. ad Regul. 8. Cancellar. gloss. 9. §. 1. n. 27. 36. & sequent. & n. 203. hoc enim casu, & similibus de quibus in dicto cap. 1. de appellat. in 6. licet appellare, ¶ dummodo tamen in tali appellatione feruetur forma præscripta in cap. vt circa 4. de election. in 6. de qua Rot. Romana decis. 269. num. 38. p. 6. recentior. ¶ Vbi etiam num. 37. dicitur dispositionem illius textus procedere non solum in Dignitatibus, sed etiam in quibuscumque beneficiis simplicibus. Ex quibus colligitur quæstionem præuentionis, ad solas appellationes extra iudiciales in causis beneficialibus esse restringendam, cum in aliis non infit vis citationis.

Dubium hoc resoluitur si dicamus primo, non esse dubitandum quin appellatio quælibet extra iudicium interposita, vim habeat præuentionis, statim vbi talis appellatio fuit commissâ, & illius commissionis vigore processum fuit ad citationem cum inhibitione. Tunc enim non est amplius extra iudicialis, sed efficitur iudicialis; non solum quoad effectum præuentionis, vt superius cap. 1. demonstraui-mus, sed etiam ad effectum attentatorum, vt bene considerat Lancellor. de attentatis l. i. pendente, p. 2. c. 4. in præfat. num. 230.

Secundo, appellationem huiusmodi considerari posse ad plures effectus, nempe ad effectum præuentionis & litispendentiæ introducendæ, & ad effectum subrogationis, denique ad effectum attentatorum, de quibus omnibus copiose disserit Lancellor. d. cap. 4. n. 219. & multi. seqq. ostendens appellationem huiusmodi nihil operari nisi parti appellatæ fuerit intimata, vt ibid. per eum n. 36. Et de effectu attentatorum quoad istam appellationem extra iudicalem, agit etiam Marefc. lib. 2. var. resol. cap. 64. n. 20. Causalc. dec. 26. num. 56. p. 3. & copiose Salgad. in tract. de Regia protectione p. 2. c. 13. per tot.

Duo

Duo autem hic notanda sunt. *Primò*, quod huiusmodi appellatio extrajudicialis debet iustificari coram Iudice ad quem, antequam inhibitiō laxetur contra Iudicem à quo: Lancellot. *de attentat. appell. pend. cap. 12. limit. 3. num. 20.* Secundò, quod ad hoc ut talis appellatio operetur reuocationem attentatorum, debet intimari Iudici & parti: ut notat *ibid.* Lancellot. *n. 25.* sicut appellatio interposita coram authentica persona similiter est intimanda, ut afficiat. Lancellot. *dicta limit. 3. n. 30.*

19 Tertiò deueniendo ad effectum præuentionis, concludendum est per illam solam appellationem extrajudicialem non produci præuentionis effectum, nisi subsecuta commissione & citatione iudiciali, ut mox *num. 17.* dictum fuit: † licet enim verum sit appellationem illam in beneficialibus vim citationis obtinere; ex *d.c. 1. de electione in 6.* tamen citatio illa impropria est ut dicit Lancellot. *d. cap. 4. in præfation. n. 223. & 128.* Vera enim & propria citatio ideo præuentionem operatur, quia est de exercitio 21 iurisdictionis, ut diximus *cap. 9. n. 3.* † & inter cetera ad citationis validitatem requisita, necessariam in primis esse Iudicis competentis auctoritatem & mandatum, supra satis ostendimus *num. 11. & 12.* & ultra ibi citatos tradit Vant. *in tract. de nullis. ex defectu citationis. num. 35.*

Concludendum igitur est, ex illa simplici appellatione extrajudiciali etiam in beneficialibus non causari præuentionem iudicialem, ut probat Salgad. *in dict. tractat. de Reg. protectione. part. 2. cap. 13. num. 45. & 153.*

22 Queritur secundo, utrum per sequestrationem inducatur præuentione iudicialis. Responderetur distinguendum esse inter sequestrationem voluntariam, & necessariam seu iudicialem: Quandoque enim fit sequestratio de consensu partium & voluntariè, cum ad essentiam sequestri non requiratur contentio iudicialis, sed sufficiat controuersia extrajudicialis, ut quia fortè altercant super aliqua re conueniunt, ut fiat sequester, ad fines postea in iudicio litigandi. † Atque ita intelligenda est Gloss. *in cap. examinata 15. de iudiciis*, ubi requirit ad hoc ut procedat sequester, ut res sit in litigium deducta: quia non dicit quod sit deducta in iudicium, & ideo potest etiam locum habere in litigio extrajudiciali, ut per Abbat. *in dicto cap. examinata num. 13.* & declarat Caroc. *in tract. de sequestro part. 1. q. 1. num. 3. & part. 3. quest. 6.*

Dum autem queritur de sequestro iudiciali, aduertendum est illud duobus modis fieri posse. Aliquando enim fit ante litem cœptam, aliquando vero lite pendente. Item aliquando fit pro executione rei iudicatæ, vel instrumenti publici habentis paratam executionem (cum apud nos instrumenta publica liquida mandentur executioni, nulla citatione, vel intimatione præcedente, etiam nondum probatis mediis, dummodo postea negata probentur, ex Statuto *lib. 1. rubr. 17. de execut. instrum. art. 1.*) aliquando vero pro securitate Curie, vel partium.

24 Quando sequestratio fit in vim rei iudicatæ, vel instrumenti publici, tunc est species executionis, & ideo non est dubitandum quin ex tali sequestratione inducatur præuentione, sicut inducitur per quamlibet aliam executionem, ex traditis per Curtium *in tractat. de sequest. q. 22. num. 73.* Rot. apud Burat. *decis. 553. n. 3.*

25 Quando vero sequestratio fit ante litem motam pro securitate iudicij, veluti si tempus solutionis contentum in instrumento publico nondum aduenit, & debitor sit de fuga suspectus; & interueniat

Sanlegerij de Præuent. Iudic. Pars II.

requisita ad hoc, ut procedatur contra aliquem tantum de fuga suspectum, de quibus inter ceteros Burat. *decis. 531.* Mauson. *de causis executionis. qu. 3.* tunc potest laxari mandatum suspensionis fugæ contra debitorem, quod nomine executionis propriè sumptu venire non potest, cum non tendat ad solutionem, sed ad assecurationem iudicij, ut dicit Rot. apud Zachiam. *de obligat. cameraris. dec. 118. n. 21.* Est enim talis sequestratio præparatoria futuri iudicij, cum fiat duntaxat pro faciliiori futura executione. Ut dicit *ibid.* Rot. *num. 6.* † Et ideo per huiusmodi sequestrationes ante cœptum iudicium factas non causatur aliqua præuentione, nec litispēdētia, sicut nec per capturam personæ de fuga suspectæ: quia de re licet dabitur loquatur Caccialup. *in d. tract. de debitore suspecto. & fugiui. q. 15. num. 3.* tamen hoc clare determinat Caroc. *in d. tract. de sequestro p. 2. q. 37.* eā videlicet ratione, quia sequestra quæ fiunt antelitem contestatam, sunt tantum futuri iudicij præparatoria, & fiunt antequam appareat quid & quantum quis habeat de alieno, itavt deliberare non possit, nec per consequens lis cœpta dicatur: quia in primis confirmanda est sequestratio, & successiue procedendum est in causā ad litem contestationem. Rebuff. *in const. Regias. tom. 1. tit. de liter. obligatoriis art. 6. gloss. 3. n. 64. & 65.* Caualean. *part. 1. dec. 3. n. 2.* Caroc. *in eod. tract. de sequestro p. 2. q. 37.* Lancellot. *de attentat. p. 2. c. 4. de attentat. lite pendente. in præfation. num. 246. & 247.* Et sic concluditur quod per sequestrationem factam ante motam litem non inducitur præuentione. Verum, quid apud nos seruetur in praxi: vide *infra num. 42.*

Queritur tertio, an per interrogatoria litis præparatoria inducatur præuentione. Veluti si quis contra alium agere velit tanquam heredem alterius; quo casu potest interrogari ante litem cū testatam, utrum sit heres illius ex cuius persona conuenitur, & an in solidum, vel pro quorā parte sit heres: *l. 1. & leg. qui 5. ff. de interrogat. actionib.* Potest etiam interrogari qualiter sit heres an ex testamento, & an suo nomine sit ei quæ sita hereditas: *l. si defensor. 10. §. illud quæritur. ff. eod. tit.* Similiter quando agitur rei vendicatione, potest reus interrogari ante litem contestatam utrum possideat & pro qua parte; & an dolo deserit possidere: de quibus omnibus Speculator *lib. 2. tit. de interrogat. quæ fiunt ant. lit. contest. §. 1. n. 1.*

Hoc casu distinguendum est. Nam aut simpliciter data fuerunt interrogatoria ante libelli oblationem, (quod fieri posse testatur Practic. Papien. *in tit. de interrogatoriis. in verb. Quatenus ex officio vestro. num. 3.* & sæpius in praxi vidimus obseruatum.) Et tunc cum hæc interrogatoria sint tantum præparatoria futuræ litis, non potest ex illis dari præuentione, aut litispēdētia.

Aut vero dantur interrogatoria vnicō contextu cum libello (quod melius & consultius est, ut dicit Gloss. *in l. 1. in verbo. necessaria. ff. ad exhibendum.*) Siue etiam dum dantur interrogatoria post portectū in actione reali libellum, quod etiam fieri posse tradit Gloss. *in l. 1. in verb. instituitur. ff. de interrogatoriis actionibus*, & tunc causatur præuentione non ex vi interrogatoriorum, sed ex vi citationis & libelli dati in negotio principali. Itaque si quis dubitet ne præueniatur in actione rei vendicationis, vel petitionis hereditatis, optime sibi consulat, si vel primò partem cum copiā libelli citari curet, dando postea interrogatoria, vel simul & semel libelli & interrogatoriorum copiam aduersario cum citatione expectari procuret, utroque enim modo interrogatoria dari posse dicit Practic. Papien. *loc. proxime citato.*

& conferunt tradita per Bart. in l. si finita. §. Julianus, num. 6. & 7. ff. de damno infect. vbi dicit quem non effici contumacem nisi citetur cum copia libelli, & quod de iure libellus præcedere debet, licet in quibusdam locis contrarium de consuetudine seruari dicat.

Sed pro maiori declaratione eorum quæ supra diximus num. 26. magis in specie explicandum est, quod dicitur ex sequestratione contra suspectum debitorem, aut illius bona, facta, præuentionem non induci. † In primis enim si quis vti suspectus fuerit pignorat, vel carceratus iuxta iuris dispositionem, seu etiam in vim Statuti Auenionensis lib. 2. rubr. 10. vbi talis sequestratio permittitur, & forma in ea procedendi præscribitur, non est dubitandum quin causa ipsa arrestationis, si de eius nullitate, aut inualiditate agatur, aut si illam alia ratione impugnari contingat, questio illa per eum, & coram eo iudice & Notario terminanda sit, cuius autoritate executio facta fuit. Per text. in l. à diuo Pio 15. §. si super rebus, ff. de re iudic.

Sed maior dubitatio est, vtrum sic arrestatus data quæ cautione de iudicio se sistendo relaxatus, petere postea possit se ad domicilij sui iudicem remitti proposita exceptione fori declinatoria. † In hac questione multi Doctores censuerunt per dationem fideiussionis iudicio sisti, non esse prorogatum iudicis arrestantis iurisdictionem, sed ea non obstante peti posse remissionem ad iudicem domicilij forensis art. restati. † Rationem afferunt quia cum hæc fideiussio fuerit ex necessitate præstita, videlicet ad obtinendam personæ vel bonorum relaxationem, iuxta l. si fideiussor. 7. §. si necessaria, & in l. de die. 8. §. tutor. & ibi maxime Castrenf. ff. qui satisd. cogant. sequitur per illam non prorogari iurisdictionem: Menoch. lib. 2. præsumpt. 19. num. 7. Hering. de fideiuss. cap. 5. num. 170. iuncto num. 184. & 194. Mart. Medic. examinat. 32. num. 8. † Quod si dicatur illam non esse merè necessariam fideiussionem, cum habeat initium voluntarium, Replicari poterit, de ea iudicandum esse tanquam de necessaria, Castrenf. in dict. §. tutor. Olasc. decif. 70. num. 2. Et propterea per præstationem huiusmodi fideiussionis non renunciari iuri petendi remissionem causæ ad domicilium Rei testatur Galerac. de renunc. cap. 140. num. 17. Caroc. de except. cap. 22. §. 2. q. 2.

Sed tamen contrarium verius est, nempe eum qui dat fideiussorem iudicio sisti in casum arrestationis in vim dicti statuti, non posse postea forum declinare, quia alioqui non satisfaceret intentioni Statuentium, qui non tantum habuerunt respectum ad suspicionem fugæ, cum in vim illius sæpè procedatur contra extraneos, in quibus propter eorum idoneitatem non adest fugæ suspicio; sed potius Statuentes prospicere voluerunt ciuium indemnitati, ne extra ciuitatem pro rebus aut summis sibi debitis maximo cum incommodo litigare cogantur, & forsan summarum sibi debitarum maiorem partem in expensis consumere, † vt de simili consuetudine vigente in Cathalonia tradit Cancer. lib. 2. var. resol. c. 4. num. 7. & alibi Pech. de iure sistendi, cap. 2. num. 6. Et Rebuff. in constit. Reg. tomo 1. tit. de literis obligat. art. 6. gloss. 3. num. 41. & 42. Vbi dicit similem consuetudinem vigere in ciuitate Parisiensi, Aurelianiensi, Bituricensi, Tholosana, Montepeffulana, Burdegalensi, & in tota Vasconia, imò & in tota Gallia, Hispania, & Italia, Nec solum in ciuitate Parisiensi sufficit dare cautionem iudicio sisti, sed ulterius debet arrestatus dare cautionem iudicatum solui, vt testatur Papon. in relect. arrest. lib. 18. tit. 5.

art. 29. Et de eodem statuto ciuitatis Auenionensis nominatim loquitur Renat. Chopin. de moribus Paris. lib. 3. tit. 3. num. 2. referens alia loca vbi similis viget consuetudo. † Et hanc sententiam, quod forum iudicis qui arrestum decreuit, & exequi fecit non possit declinari post cautionem datam iudicio sisti, tenuit Ayo, iuxta quam sic in praxi seruari testatur Boër. decif. 218. num. 2. iuncto num. 5. Caccialup. de debitor. susp. & fugit. quest. 9. num. 7. in fine, & bene eam probat Anchar. consil. 192. num. 5. versic. Quoad secundum.

Et in effectu, ego durare spatio quadraginta quinque annorum, quibus in negotiis versatus sum, nunquam hoc vidi deduci in controuersiam. † Maxime quia fideiussores, qui dantur iuxta formam dicti statuti se obligant vti principales & in solidum, quo casu non censentur amplius obligari vti fideiussores, sed in rem suam: Gratian. decept. forens. cap. 348. num. 26. Paul. Bellon. de iis quæ sunt incontin. libro 1. cap. 57. num. 4. Giurb. consil. 45. num. 8. Et ideo tales fideiussores tenentur ex propria persona quamuis principalis non esset obligatus, † attento iuramento in similibus contractibus apponi consueto Mantie. de tacit. comment. lib. 1. tit. 9. num. 12. in fine, Mohedan. decif. 2. de fideiussor. † Atque ita etiam apud nos praxis obseruat, immo solent arrestati antequam exeant eligere domicilium, & constituere procuratorem ad comparandum, vt & fieri solere testatur Rebuff. dicto numero 42. de literis obligat. artic. 6. gloss. 3. † Et communis hoc praxis obseruat, teste Caccialup. in dicto tract. de debitor. susp. & fugit. quest. 9. vt non solum iudicio sisti, sed etiam iudicatum solui caueatur, quod & apud nos experti Notarij obseruare solent. Pro vt dicit Castrenf. in l. neque impuberes 22. §. qui in iussu de in ius vocan. vbi cautionem exigit de stando iuri, & iudicatum soluendo. Sequitur Rota Romana inter consil. Farin. consil. 57. num. 56.

Neque obstat quod oppositum fuit, fideiussionem illam licet non sit omnino necessaria, tamen vti necessaria debere iudicari. Nam contrarium tenet Gabriel. consil. 53. lib. 1. dicens illam esse voluntariam fideiussionem, cum non ex necessitate legis, sed ex partis voluntate præstetur. Sequitur Gratian. decept. forens. cap. 348. n. 21. & 25. Cancer. lib. 2. var. resol. c. 5. de fideiuss. n. 123.

Vltimo loco notandum est, quod licet superius diximus secundum iuris communis regulas, per similes arrestationes pro securitate Curie aduersus suspectos de fuga factas non induci præuentionem, tamen sumpta informatione à notariis præsertim senioribus huiusce ciuitatis didici apud eos ita obseruari, vt quælibet executio etiam aduersus suspectos de fuga, sed maxime si fiat contra externos in vim dicti statuti, tribuat præuentionem, & alios creditores, si concurrant, teneri venire oppositiuè, scribente notario executionis quantumvis preparatorie, etiam post relaxationem personæ, vel pignorum, mediante cautione factam. A qua consuetudine non est recedendum quæ in eo fundata videtur, quod quilibet præueniens per executionem cæteris est præferendus. Et quia notarius carcerans facit omnium creditorum causam meliorem.

Restat nunc pro complemento huius capituli, vt agamus de aliis actibus qui sunt ante litem contestatam, vel pro preparatiue litis, an & quomodo ex illis oriatur præuentio.

In primis agendum est de oblatione extraiudiciali, denunciatione, intimatione, requisitione quam vocamus *formariis*, & similibus.

Suppo

43 Supponamus siquidem, eum, cui ius retractus ex consuetudine, vel conuentione competit, aut etiam Dominum directum qui rem emphyteuticam venditam, iure praelationis feudalit retinere desiderat, offerre emptori pretium, illi significando quod vult ut iure retractus seu praelationis. Sanè si nihil aliud præter simplicem illam oblationem, vel intimatio- nem interueniat, nec adhibita fuerit præterea cita- tio, vel traditio libelli aut petitionis, nulla planè erit facta causæ præuentio. Ratio est, quia obla- tio illa est actus merè extrajudicialis: nullam requi-rens causæ cognitionem, & in mero facto consistens, per text. in l. 1. §. nunciatio. ff. de noui oper. nunciat. & ibi DD. asserentes nunciationem noui operis etiam non adito Prætor & diebus feriatis fieri posse. Et sic actus huiusmodi sunt omnino extrajudiciales, nisi aliud quoque, vt dictum est, interueniat. Tiraq. de retract. proximit. ad finem tituli. num. 78. Sed si iudicis autoritate fiat nunciatio cum inhibitioni- bus, vt fieri plerumque solet, orietur præuentio sine dubio, potius vigore inhibitionum, vel citationis quam nunciationis. † Facit à simili, quia sola obla- tio extrajudicialis, aut denunciatio præscriptionem non interruptit temporis à lege, vel conuentione ad retrahendum assignati, sed ultra oblationem ad- denda est citatio, & sine ea non fit temporis inter- ruptio. l. alienam. ff. pro empt. Tiraq. de retract. proximit. §. 8. gloss. 2. num. 1.

45 Eadem ratione protestatio & intimatio extrajudicialis, præscriptionem non interruptit: Bald. de prescript. 6. partis membr. 3. quæst. 4. numero 19. Peregrin. consil. 60. numero 21. volum. 1. nisi in certis ca- libus à iure expressis, Balb. loco citato; Boër. decis. 333. num. 6.

De hac quæstione, vt interpellatio extrajudicialis interrumpat præscriptionem. Egimus iterum part. 2. huius tract. cap. 4. num. 18. & in quæst. civilib. cap. 182. n. 7. & 8.

Pro vera resolutione statuendum est Primo, quod dubitatio quæ oritur per interpellationem, seu de- nunciationem extrajudicialem, impedit præscrip- tionem antequam oriat, quia ad ortum præscrip- tionis requiritur bona fides vera & positua: quam impedit illa extrajudicialis denunciatio; sed post inchoatam semel præscriptionem requiritur etiam de iure Canonico vera & positua mala fides ad il- lius interruptionem, quæ non producit per so- lam dubitationem: vt bene explicat Barbof. ad rubr. Cod. de prescript. 30. vel 40. annor. numer. 270. & se- quenti. & numero 285. & ad leg. sicut, eod. titul. nu- mero 235.

Secundo, quod si post inchoatam præscriptionem, talis denunciatio etiam extrajudicialis facta fuerit, vt per eam possessor habuerit veram noticiam iu- ris alieni, hoc casu propter malam fidem possesso- ris interruptetur præscriptio: vt probauimus dicto cap. 182. num. 7.

Tertio, quod prædicta procedunt in præscriptione legali; si autem agatur de conuentionali, videnda erunt tradita inferius part. 2. huius tract. cap. 4. nu- mero 19.

46 Idem de protestatione dicendum est. Nam qui protestatur non agit Alexand. consil. 78. sub n. 17. vol. 5. Vnde quando literarum cabij occasione mercato- res suas consuetas faciunt protestationes, non pro- ducitur ex eo aliqua præuentio, quia tales protesta- tiones sunt actus merè extrajudiciales. Bart. in l. cum filius familiaris. ff. de verb. obligat. in §. finali.

47 Quod ampliatur, vt locum habeat, etiam si tales protestationes fierent coram iudice, non enim pro-

pterea inducta esse posset præuentio iudicialis; nec potest actus ille dici in iudicio celebratus, quia non fit iudici, sed parti, & nihil petitur à iudice nisi vt mandet protestationem intimari, Natt. consil. 172. num. 15. † Nam etiam per iudicem potest fieri in- timatio, l. in contractibus. §. final. Cod. de non num. pecun. vbi Bald. dicit quod talis intimatio non est citatio; & ideo fieri etiam potest die feriato: quod etiam vo- luit Tiraq. de retr. prox. ad finem tituli. n. 85. Et in termi- nis præuentio, tenet Cyriac. Nig. controu. 383. in. 20. ad 24. † Et generaliter, quod ex quibuscunque processuris extrajudicialibus non oriatur litispen- dentia nec præuentio, tradit Salg. in tract. de Regul. protest. p. 2. c. 13. n. 45.

Præterea videndum est, vt per actionem ad exhibendum, quæ similiter iudicij præparatoria est, oriatur causæ præuentio. Quod enim actio ista sit fu- turi iudicij præparatoria, vel ex eo constat, quod qui petit rem exhiberi, non ideo Dominum se dicit, nec id ostendere debet, l. 3. in princ. ff. ad exhib. † Nec propterea sequitur aliquem debitorem esse, aut ad aliud præstandum teneri quamvis exhibere con- demnatus sit, l. 1. in fin. & toto tit. ff. ad exhib. l. 1. Cod. eodem tit. Cyriac. Nig. controu. 120. n. 22. & 25. † Et propterea sententia lata in actione ad exhibendum, non parit exceptionem rei iudicatæ in iudicio rei vendicationis. Aretin. in §. præter. num. 8. vers. Adversus tamen, Inst. de actionibus. † Quod est verum quando fuit simpliciter actum ad exhibendum absque cu- mulatione remedij restitutorij, provt ita fieri posse testatur Aretin. ibidem n. 4. 7. & 8.

Ideo qui causam præuenire vult, debet remedium restitutorium simul cum actione ad exhibendum cu- mulare, iuxta doctrinam Aretin. loco citat. Aliud est, si simpliciter exhibitio præparatoria propona- tur, quia illa † modicum parit præiudicium, & sum- mariè tractanda est, ab breuiatis dilationibus, quam- vis causa principalis esset ordinaria, & in ea proba- tiones quoque summarie admittuntur: Bart. in l. si quis à liberis §. si quis ex his ff. de liber. agnos. num. 2. vers. Quædam est causa summaria quæ non parit. Mar- cell. Cala De modo artic. & prob. gloss. vn. §. 2. n. 1606. † Quæ autem remedia competant contra non ex- hibentem, tradit Vincent. de Franch. decis. 271. n. 10. Videlicet, condemnatio ad interesse, denegatio au- dientie, & iuramentum in litem.

Ceterum hic instituti nostri ratio postularet, vt de præuentione inter iudices loci domicilij, origi- nis, & delicti, separato capite ageremus, verum hæc materia adeo diffusè explicata reperitur, apud Farin. in tract. de inquisit. q. 7. per totam, vt illi nihil addi pos- se videatur. Poterit etiam adiri Guazzin. de defensi- reor. defens. 1. cap. 17. Thesaur. decis. 90. Vincent. de Franch. dec. 37. 66. 88. 505. & ibi Addent. Iul. Clar. & Baiard. §. fin. quæst. 38. & 39. Bosl. in tit. de foro compet. Barbof. in leg. hares absens, 19. §. proinde, in art. de for. delict. ff. de iudic.

Apud nos vidi plures factas remissiones, ex cau- sâ in grauioribus delictis, ad Regiam Monarchiam interueniente auctoritate Illustriss. D. Vicelegati pro tempore existentis; Et egomet anno 1616, tanquam Iudex ordinarius præsentis Ciuitatis communicato negotio cum Eminentiſſ. bon. mem. Cardinali de Bagni, quandam reum de homicidio proditoriè com- misso in loco de Berre, ad Officiales Regios remisit, per quos capitali Rotæ supplicio addictus crimi- nis sui penas dedit. Et vidi alias remissum insignem quandam furem ad ciuitatem Lugdunensem, vbi fuit furca suspensus. Et similiter anno 1617, fuit per Curiam Gratianopolitanam remissus ad hanc Ciuitatem

Ciuitatem quidam qui falsas clauas contra suæ artis fidem conficere solitus erat. Qui ea de causa & propter contractos carceres, in sublimi trabe mense Octobris eiusdem anni suspensus fuit. Et sic non est hodie verum quod dicit Bellam. *consil. 11. col. 3. in fines versic. ad propositum*, nempe in Ciuitate Auenionensi, & Comitatu Venaissino non solere fieri delinquentium remissiones ad locum delicti. Quia ex magna causa, & in grauioribus delictis fiunt hinc inde remissiones. † Quod attinet ad loca Bituritarum, & Castrinoui, quæ sunt feuda Imperialia ad Illustrissim. Auenionenses. Archiepiscopos pertinentia, non solere concedi delinquentium remissiones testatur *ibidem* Bellam. Qui propterea concludit à loco Castrinoui ad locum de Lertio vicinum, sed tamen Regi subditum; remissionem non esse concedendam, quamuis delictum ibi, vel in loco Regi subdito fuisset commissum.

De remissione vero facienda ad Iudices feudatiorum, supra egimus c. 11. Et secundum ibi scripta non ita pridem *Rota* remisit quandam causam ad iudicem loci de Brantulis, non obitante prætenso præuentione Curie sacri Palatii. Ideo in his non est amplius insitendum.

CAPVT XXXIII.

ARGVMENTVM.

Quibus modis finiatur præuentione tam in prima quam in secunda instantia. De desertione appellationis. Quomodo præuentione finiatur per transactionem, puram vel conditionalem. Per laudum à partibus homologatum. Per longi temporis silentium. Per sententiam in iudicatum transactam. Per renunciationem tacitam, vel expressam, tam in beneficialibus quam in prophanis. Per renunciationem Beneficij. Per silentium decem, vel plurium annorum in beneficialibus. Et per mortem vnius, aut plurium colligantium, in Beneficiis, aut in Officiis quæ cum persona extinguuntur. Ex quibus lis censetur extincta in beneficialibus.

SVMMARIVM.

- 1 Prima instantia quomodo terminetur. Remissiuè.
- 2 Quomodo finiatur instantia appellationis.
- 3 Desertio appellationis de iure communi exigit sententiam declaratoriam.
- 4 Ex Statuto Auenionis sententia in iudicatum transacta mandatur executioni sine sententia declaratoria desertionis.
- 5 Lis & præuentione finiuntur per transactionem.
- 6 Per transactionem expirat iurisdictio iudicis.
- 7 Transactio condicionalis facit, ut lis & præuentione non expiret nisi adimpleta condicione.
- 8 Laudum à partibus homologatum, habet vim transactionis, & per illud expirat lis & præuentione.
- 9 Lis finiuntur per negligentiam, & longi temporis silentium.
- 10 Mala fides quæ inducitur per litem contestationem, non est vera, sed præsumpta.

- 11 Inter ius Civile & Canonicum, non est differentia circa prescriptionem, quando agitur de mala fide præsumpta inducta per litem contestationem.
- 12 Lis perpetuatur tantum ex veriori opinione ad triginta annos.
- 13 Prescriptio circa litem desertionem incipit à die quæ cessatum fuit à lite, contra Felinum.
- 14 Quando litigans non fuit impediens aliquo casu fortuito litem prosequi, censetur illam deserere voluisse si longo tempore siluerit.
- 15 Lis & præuentione non finiuntur per sententiam in iudicatum transactam, donec illa fuerit plenè executioni demandata.
- 16 Lis finiuntur in beneficialibus per renunciationem quamuis tacitam.
- 17 Litigans super beneficio, censetur litem renunciare per ademptionem alterius beneficij incompatibilis.
- 18 Per renouationem procuratorum in lite beneficiali constitutorum, resultat præsumptio renunciationis litem.
- 19 Per renunciationem beneficij factam in fauorem tertij non possidentis, non extinguuntur lis, nec præuentione.
- 20 Quod maxime procedit quando resignans erat in possessione, quia tunc lis durat tam quoad possessionem quam quoad proprietatem.
- 21 Si cessio vel renunciatio fiat in fauorem colligantis, lis extinguuntur, & præuentione cessat.
- 22 Præuentione cessat & lis extinguuntur per liberam dimissionem beneficij factam in manibus Papa, si illud conferat colliganti.
- 23 Lis extinguuntur per taciturnitatem decennij si constat de non iure illius, qui litem prosequi debebat.
- 24 Si clarè ex actis non appareat de non iure illius qui litem prosequi debebat, super beneficio, non sufficit ad extinguendam litem lapsus decennij, sed requiruntur 30. anni, aut saltem aliqua alia præsumptiones.
- Ex quibus beneficium desinat esse litigiosum ob negligentiam in prosequendo litem.
- 25 Lis & præuentione finiuntur morte, non solum in beneficialibus, sed etiam in officiis quæ morte finiuntur, & in aliis quæ persona coherenti, & cum persona expirant.
- 26 Morte vniuscusque colligantis, lis omnino extinguuntur in beneficialibus, & aliis persona coherentibus.
- 27 Per mortem vnius dumtaxat ex colligantibus, lis non expirat nec præuentione.
- 28 Per mortem auctoris lis non extinguuntur in beneficialibus.
- 29 Fallit quando reus superstes non vult litem prosequi, & de hoc constat ex actis.
- 30 Quis dicatur actor, & quis reus, in iudiciis duplicibus super beneficiis.
- 31 Per mortem Rei mandata expirant in beneficialibus.
- 32 Mortuo reo, potest actor litem prosequi contra alios qui in illa lite interesse habere poterant.
- 33 Quæ sit praxis procedendi per audientiam contradiCTORUM, mortuo colligante, super beneficio, contra alios in causa interesse habentes.

P RÆUENTIO finiuntur iisdem modis quibus lis vel instantia. Quibus autem modis instantia perimatur, superius cap. 30. & 31. (quod attinet ad propositum nostrum) satis ostendimus. Qui plura volet aduertat